

Nieuw boek vertelt geschiedenis van waterschap Westerwolde

WINSCHOTEN- In het laatste staartje van 1997 verscheen er van de Regio-Project Uitgevers een alleraardigst boekje over het waterschap Westerwolde over de periode 1901-1968. Het werk werd, in opdracht van het waterschap Dollardzijvest, geschreven door Jelle Hagen en kreeg als titel mee: 'Mit de wereld mit'. De titel is ontleend aan een gelijknamig gedicht uit 1894 in het Westerwolds, geschreven door een zekere Eisengiesser, in een boekje met twee voordrachten in poëzie over voor en tegenstanders van de kanalisatie. De Regio-Project Uitgevers timmeren de laatste jaren behoorlijk aan de weg en zijn met de Stichting Gebroeders Hesse Fonds verantwoordelijk voor de uitgave van de Geschiedenis van Westerwolde. In deze serie zijn inmiddels zes delen verschenen nadat een bronnenuitgave het pad hiervoor had geëffend. Het zevende en laatste deel in de reeks zal waarschijnlijk medio maart in de winkel liggen.

DOOR

Dick Stijkel

De kamer van ir. A. Zandstra in het technisch bureau aan de Garstestraat ca. 1908.

De Stichting Gebroeders Hesse Fonds kan beschikken over het nagelaten kapitaal van Wilko Roelof Hesse, een Westerwoldiger boer, die zich tot doel had gesteld de geschiedenis van Westerwolde uit te diepen. Voor zijn dood in 1987 had hij zijn kapitaal in het fonds ondergebracht. De voorwaarden die nodig waren voor de uitvoering van zijn laatste wil had hij overigens zelf goed geënceneerd. Hij zorgde ervoor dat in de stichting vertegenwoordigers van de gemeente Vlagtwedde plaatsnamen, terwijl de rijksarchivaris van Groningen de rol kreeg toebedeeld om de publicaties te begeleiden en te verzorgen. Naast genoemde vertegenwoordigers diende het waterschap Reiderzijvest twee bestuursleden in de stichting te benoemen. Waarmee we

tot 1905 de voorzittershamer hanteerde, en zou dit tot zijn dood in 1937 blijven doen. Schönfeld was in het jaar van zijn benoeming tot voorzitter wethouder in Winschoten. Hij was na zijn studie naar Winschoten gekomen om er een advocatenkantoor te openen. Reeds vroeg toonde hij belangstelling voor de politiek en hij nam in 1890 plaats in de gemeenteraad. Het jaar erop was hij reeds wethouder onder burgemeester Wichers. In 1906 zou Schönfeld Wichers opvolgen, die toen als eerste burger naar Dordrecht vertrok. Hij zou

zakelijk geworden na tal van overstromingen die het gebied in de 19e eeuw teisterden. Met de komst van de kanalen werd ook de oprichting van het 'nieuwe' waterschap Westerwolde in 1901 gelegitimeerd. Dit ter onderscheiding van het 'oude' waterschap Westerwolde dat als voorloper van 1878 tot 1901 bestond. Het grote waterschap kende vijf onderdelen in de plaatsen Vriescheloo, Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde en Sellingen. Deze onderverdeling bleef gehandhaafd tot de opheffing van het waterschap in 1968.

reeds aangesloten op het lichtnet zodat ook 's avonds gewerkt kon worden. Dat de keuze voor vestiging op Winschoten was gevallen wekte bij de belanghebbers in Westerwolde al snel ongenoegen.

Reeds in 1920 protesteerden drie landbouwverenigingen en 520 ingelanden bij het bestuur om het bureau toch maar dichter bij huis te verplaatsen. Het zou echter tot 1958 duren eer in de gerestaureerde borg van Wedde het technisch bureau een nieuw onderkomen zou vinden en het pand in

1908. Het werk werd, in opdracht van het waterschap Dollardzijlvest, geschreven door Jelle Hagen en kreeg als titel mee: 'Mit de wereld mit'. De titel is ontleend aan een gelijknamig gedicht uit 1894 in het Westerwolds, geschreven door een zekere Eisengiesser, in een boekje met twee voordrachten in poëzie over voor en tegenstanders van de kanalisatie. De Regio-Project Uitgevers timmeren de laatste jaren behoorlijk aan de weg en zijn met de Stichting Gebroeders Hesse Fonds verantwoordelijk voor de uitgave van de Geschiedenis van Westerwolde. In deze serie zijn inmiddels zes delen verschenen nadat een bronnenuitgave het pad hiervoor had geëffend. Het zevende en laatste deel in de reeks zal waarschijnlijk medio maart in de winkel liggen.

DOOR

Dick Stijkel

De kamer van ir. A. Zandstra in het technisch bureau aan de Garstestraat ca. 1908.

De Stichting Gebroeders Hesse Fonds kan beschikken over het nagelaten kapitaal van Wilko Roelof Hesse, een Westerwoldiger boer, die zich tot doel had gesteld de geschiedenis van Westerwolde uit te diepen. Voor zijn dood in 1987 had hij zijn kapitaal in het fonds ondergebracht. De voorwaarden die nodig waren voor de uitvoering van zijn laatste wil had hij overigens zelf goed geënceneerd. Hij zorgde ervoor dat in de stichting vertegenwoordigers van de gemeente Vlagtwedde plaatsnamen, terwijl de rijksarchivaris van Groningen de rol kreeg toebedeeld om de publicaties te begeleiden en te verzorgen. Naast genoemde vertegenwoordigers diende het waterschap Reiderzijlvest twee bestuursleden in de stichting te benoemen. Waarmee we terug zijn bij het boekje over het waterschap Westerwolde want ook hier werd, naast gelden van allerlei andere instanties, gebruik gemaakt van een financiële bijdrage uit het genoemde Hesse Fonds. Nu is deze rubriek doorgaans gewijd aan de historie van Winschoten en u zult zich dan ook afvragen hoe het boekje over Westerwolde hierin past. Meer dan je op het eerste gezicht zou vermoeden. Het boek geeft in richting Winschoten namelijk twee aanknopingspunten. Ten eerste was oud-raadslid, wethouder en burgemeester Harbert Ido Schönfeld van Winschoten voorzitter van het waterschap Westerwolde. Hij volgde in 1905 de heer C. Oterdoom op, die vanaf de instelling van het waterschap in 1901

tot 1905 de voorzittershamer hanteerde, en zou dit tot zijn dood in 1937 blijven doen. Schönfeld was in het jaar van zijn benoeming tot voorzitter wethouder in Winschoten. Hij was na zijn studie naar Winschoten gekomen om er een advocatenkantoor te openen. Reeds vroeg toonde hij belangstelling voor de politiek en hij nam in 1890 plaats in de gemeenteraad. Het jaar erop was hij reeds wethouder onder burgemeester Wichers. In 1906 zou Schönfeld Wichers opvolgen, die toen als eerste burger naar Dordrecht vertrok. Hij zou dit ambt dertig jaar blijven uitoefenen. Zijn 'roots' bleven evenwel in Westerwolde liggen. Hij was immers in 1861 in Bellingwolde geboren en zou daar ook in 1937, nog geen vijf maanden nadat hij zijn ambt in Winschoten had neergelegd, ter aarde besteld worden. Toen hij gevraagd werd voorzitter te worden van het waterschap Westerwolde gaf dat echter ene probleem. Schönfeld diende als voorzitter namelijk ingeland van het waterschap Westerwolde te zijn maar Bellingwolde gold in die tijd nog als eigen waterschap (tot 1912). Om dit probleem te ondervangen kocht Schönfeld 20 hectare grond in de buurt van Vlagtwedde en kon aldus het ambt aanvaarden. Kanalisatie in Westerwolde was nood-

zakelijk geworden na tal van overstromingen die het gebied in de 19e eeuw teisterden. Met de komst van de kanalen werd ook de oprichting van het 'nieuwe' waterschap Westerwolde in 1901 gelegitimeerd. Dit ter onderscheiding van het 'oude' waterschap Westerwolde dat als voorloper van 1878 tot 1901 bestond. Het grote waterschap kende vijf onderdelen in de plaatsen Vriescheloo, Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde en Sellingen. Deze onderverdeling bleef gehandhaafd tot de opheffing van het waterschap in 1968. De onderdelen vergaderden allen in een eigen waterschapshuis, meestal een café of restaurant in de plaats waar de onderdelen zetelden. Het technisch bureau echter, en dit is tevens het tweede aanknopingspunt, was aan de Garstestraat van Winschoten gevestigd (zie bijgeplaatste interieurfoto). Het pand werd reeds 1903 voor 9500 gulden aangekocht en diende ook als vergaderruimte voor de gecommiteerden. Reden om zover buiten (zeker in 1903) het waterschapsgebied dit bureau te vestigen waren de goede verbindingen die Winschoten had met Groningen, Ter Apel en Nieuweschans. Ook de aanwezigheid van het Kadaster in Winschoten zal de keuze voor die plaats mede hebben bepaald. Winschoten was in die tijd

reeds aangesloten op het lichtnet zodat ook 's avonds gewerkt kon worden. Dat de keuze voor vestiging op Winschoten was gevallen wekte bij de belanghebbers in Westerwolde al snel ongenoegen.

Reeds in 1920 protesteerden drie landbouwverenigingen en 520 ingelanden bij het bestuur om het bureau toch maar dichterbij huis te verplaatsen. Het zou echter tot 1958 duren eer in de gerestaureerde borg van Wedde het technisch bureau een nieuw onderkomen zou vinden en het pand in Winschoten kon worden verkocht. De hele geschiedenis van het waterschap Westerwolde vanaf de oprichting (en reeds daarvoor), de uiteindelijke opheffing, alsmede de oprichting van het waterschap Reiderzijlvest is na te lezen in het boek van Jelle Hagen. Enig minpuntje in het verhaal vind ik, de uiterst summier beschrijving van de functionarissen en personeel die in de loop der tijd bij het waterschap hebben gewerkt. Weliswaar worden ze in een tweetal bijlagen keurig netjes opgesomd en sommigen zoals ingenieur A. Zandstra iets uitvoeriger beschreven maar wat mij betreft hadden ze wat meer uitgediept mogen worden dat had het hele verhaal iets meer gestalte gegeven. STR JBL 14-1-90